

nam duriores et reprehensionibus obnoxiam emendarunt, et quod iuri naturæ negant, saltem philosopho morali aut theologo naturali tribuunt, curam scilicet internorum. Sed quum in internis quoque ius et obligationem, peccataque in Deum, et rectas actiones natura constitui; nemo negare possit; ubi queso irascantur hæc naturalis utique iuris iustitiæque capita, nisi in scientia iuris naturalis? nisi quis aliam quandam universalem iuris prudentiam consingat, qua ius naturale respectu non hominis tantum, sed et Dei comprehendat, quod inane fore et superfluum nemo non videt. Quin potius in scientia iuris a divina iustitia tanquam fonte humanam ut plena sit, derivari convenit. Notio certe iusti non minus, quam veri ac boni etiam ad Deum pertinet, immo ad Deum magis, tanquam mensuram ceterorum, communesque regulae utique in scientiam cadunt, et in iurisprudentia universali tradi debent, cuius præceptis etiam theologia naturalis utitur. Itaque ius naturale præter rem coarctantibus adsentiri non possumus, quamquam is lapsus periculum non habeat, modo internam probitatem saltem alteri philosophiæ parti servies, nec plane revelatis præceptis transcribas.

Hactenus de fine et obiecto; nunc superest, ut de causa efficiente iuris naturæ non bene ab auctore constituta dicam; hanc enim ille non in rerum natura, rectæque secundum hanc rationis præceptis, a divina mente emanantibus, sed (quod mirum et contradictioni obnoxium videbitur) in superioris decreto querit. Nempe lib. 1. cap. 1. §. 1. officium definitur actio hominis, pro ratione obligationis ad præscriptum legum rite attemperata. Et mox cap. 2. §. 2. Lex definitur decretum, quo superior sibi subiectum obligat, ut ad istius præscriptum actiones suas componat. Quæ si admittimus, nemo sponte officium faciet; immo nullum erit officium, ubi nullus est superior, qui necessitatem imponat; neque erunt officia inter eos, qui superiorem non habent. Et quum auctori officium et actus a iustitia præscriptus aequè late pateant, quia tota eius iurisprudentia naturalis in officii doctrina continetur; consequens erit, omne ius a superiore decerni. Quæ paradoxa ab Hobbio potissimum prodita, qui in statu quem vocat naturali, id est, superioris exsorte, omnem iustitiam obligantem tollere visus est (etsi ipse variet) miror a quoquam adoptari potuisse. Ergone contra iustitiam non faciet summa potestate præditus, qui tyrannice in suos grassabitur, qui subditos pro libidine spoliabit, affliget, per tormenta necabit; qui bellum alteri sine causa inferet? Hinc etiam nullum ius gentium voluntarium quidam viri docti ab auctore nostro persuasi admittunt, ob eam inter alias rationem, quod pactis mutuis ius efficere gentes non possint, quia scilicet a nullo superiore valida reddatur obligatio. Quo argumento nimium efficient, ut scilicet nec consensu et pactis homines